

Obsah

Předmluva	13
KAPITOLA 1	
CO JE FILOSOFIE	15
1.1 Úvodní úvaha	15
1.2 Původ jména	16
1.3 Problém počátku	17
1.3.1 Zkušenost	17
1.3.2 Údiv	18
1.3.3 Pochybování	19
1.3.4 Bez předpokladů	20
1.4 Rozlišení	21
1.4.1 Filosofie a speciální věda	21
1.4.1.1 Klasifikace speciálních věd	22
1.4.1.2 Reálné vědy	22
1.4.1.3 Filosofie a reálné vědy	23
1.4.1.4 Filosofie a formální vědy	27
1.4.2 Filosofie a náboženství	27
1.4.3 Filosofie a umění	30
1.5 Pokus o definici	32
1.5.1 Věda	32
1.5.2 Základní věda	33
1.5.3 Univerzální věda	33
1.5.4 Rozumová věda	33
1.5.5 Kritická věda	34
1.6 Příklady z dějin pojmu filosofie	35
1.6.1 Platón	35
1.6.2 Aristotelés	35
1.6.3 Tomáš Akvinský	35
1.6.4 René Descartes	36
1.6.5 Thomas Hobbes	36
1.6.6 Immanuel Kant	36
1.6.7 Johann Gottlieb Fichte	37
1.6.8 Georg Wilhelm Friedrich Hegel	37
1.6.9 Karl Marx	37

1.6.10	Ludwig Wittgenstein	38
1.6.11	Martin Heidegger	38
1.6.12	Karl Jaspers	38
1.6.13	Karl Popper	38
1.6.14	Jürgen Habermas	39
1.7	Jednota filosofie – mnohost systémů	39
1.8	Základní otázky filosofie – platónský trojúhelník	41
1.8.1	Podobenství o jeskyni	41
1.8.2	Kritika zkušenosti	42
1.8.3	Platónský trojúhelník	43
1.8.4	Praxe	45
1.8.5	Hlavní směry filosofického tázání	46
1.9	Rozdělení filosofie	47

KAPITOLA 2

FILOSOFIE BYTÍ	49	
2.1	Vlastní a nevlastní jsoucno	50
2.1.1	Předsókratovská expozice	51
2.1.2	Descartův mechanismus	52
2.1.3	Labyrint kontinua (Leibniz)	54
2.1.4	Atomismus	55
2.1.5	Substance (Aristotelés)	56
2.1.6	Nevlastní jsoucno	57
2.2	Akt a potence	59
2.2.1	Původ a význam rozlišení	60
2.2.1.1	Dialektika	61
2.2.2	Substance a akcident	63
2.2.2.1	Kategorie	64
2.2.3	Látka a forma (hylémorfismus)	67
2.2.3.1	Ontologický pojem látky	68
2.2.4	Esence a bytí	70
2.2.5	Systém diferencí	71
2.2.6	Ontologická kauzalita	72
2.2.6.1	Aristotelova nauka o příčinách	73
2.2.6.2	Kauzalita a nauka o aktu a potenci	73
2.3	Transcendentálie	75
2.3.1	Jedno	76
2.3.2	Pravdivé	77

2.3.3	Dobro	78
2.3.4	Krásno	79
2.4	Příroda	80
2.4.1	Přírodní věda a přírodní filosofie	81
2.4.2	Strom Porfyriův	82
2.4.3	Těleso	83
2.4.3.1	Prostor	84
2.4.3.2	Čas	86
2.4.3.3	Anorganické jsoouco	89
2.4.4	Živé jsoouco	90
2.4.4.1	Těleso jako organismus	91
2.4.4.2	Teleologie	93
2.4.5	Animalita, živočišnost	94
2.4.5.1	Živočišný organismus	96
2.4.5.2	Evoluce	97

KAPITOLA 3

FILOSOFIE JÁ	101	
3.1	Filosofie Já: transcendentální reflexe	101
3.1.1	Filosofický problém poznání	101
3.1.2	Teorie odrazu	103
3.1.3	Kantův kopernikánský obrat	103
3.1.4	Transcendentální diference	106
3.1.5	Hraniční pojem: věc o sobě (Ding an sich)	108
3.1.6	Spor o existenci světa	111
3.2	Poznání smyslové a duchovní	113
3.2.1	Smyslovost vnější a vnitřní	113
3.2.2	Smyslovost a duch	115
3.2.2.1	Vztaženost k subjektu	115
3.2.2.2	Všeobecnost	116
3.2.2.3	Totalita	116
3.2.2.4	Jazykový charakter	117
3.2.2.5	Sebeurčování na základě svobody	119
3.2.3	Empirismus a racionalismus	120
3.2.3.1	Empirismus	121
3.2.3.2	Racionalismus	122
3.2.3.3	Osvícenství	122
3.2.3.4	Překonání empirismu a racionalismu Kantem	123

3.3	Struktura poznání	124
3.3.1	Struktura poznání podle Tomáše Akvinského	124
3.3.1.1	První diference	125
3.3.1.2	Druhá diference	126
3.3.2	Struktura poznání podle Kanta	128
3.3.2.1	Transcendentální estetika	128
3.3.2.2	Transcendentální logika	129
3.3.2.3	Další výhledy	132
3.4	Obrat k subjektu a jeho formy	132
3.4.1	Fenomenologie Edmunda Husserla	133
3.4.2	Existencialismus	135
3.4.3	Hermeneutika	137
3.4.4	Filosofie vědomí	139
KAPITOLA 4		
	TŘETÍ SMĚR	145
4.1	Novoplatónismus	145
4.2	Systém G. W. F. Hegela	147
4.3	Historický materialismus u Marxe	151
4.4	Analytická filosofie	156
4.4.1	Pozitivismus	156
4.4.2	Wittgenstein I	157
4.4.3	Novopozitivismus Vídeňského kruhu	160
4.4.4	Kritický racionalismus	164
4.4.5	Wittgenstein II	165
4.4.6	Sémiotika	167
4.5	Div jazyka	169
4.5.1	Nadznakový charakter jazyka	170
4.5.2	Trojsměrnost jazyka	172
4.5.3	Jazykový obraz světa	172
4.5.4	Dialektika jazyka	174
4.5.5	Univerzální gramatika (N. Chomsky)	176
4.6	Pragmatika: jednotlivé pozice	176
4.6.1	Dialogická rekonstrukce (erlangenská škola)	176
4.6.2	Univerzální pragmatika (J. Habermas)	177
4.6.3	Transcendentální pragmatika jazyka (K. O. Apel)	180
4.7	Friedrich Nietzsche	181
4.7.1	Východisko	181

4.7.2	Člověk a lidstvo	183
4.7.3	Nadčlověk	184
4.8	Postmoderna	185
4.9	Pravda	187

KAPITOLA 5

LOGIKA A TEORIE VĚDY 193

5.1	Logika	193
5.1.1	Co je logika?	193
5.1.1.1	Dějiny formální logiky	195
5.1.1.2	Filosofie a formální logika	195
5.1.1.3	Logistika a metalogika	196
5.1.2	Slovo a význam	197
5.1.2.1	Vlastní jména a predikáty	198
5.1.2.2	Jednoznačnost a mnohoznačnost (stejnojmennost)	198
5.1.2.3	Definice	200
5.1.2.4	Problém univerzálií (obecnin)	200
5.1.3	Výroková logika	202
5.1.3.1	Konjunkce	203
5.1.3.2	Disjunkce	203
5.1.3.3	Implikace	203
5.1.3.4	Exkluze	204
5.1.3.5	Ekvivalence	204
5.1.3.6	Logické zákony	204
5.1.4	Predikátová logika	205
5.1.4.1	Predikáty jednomístné a vícemístné	206
5.1.4.2	Jednoduchý výrok a výroková forma	206
5.1.4.3	Kvantifikátory	206
5.1.4.4	Formalizace	207
5.1.4.5	Logické zákony	207
5.1.4.6	Věty A, E, I, O	208
5.1.5	Logika tříd (množin)	208
5.1.5.1	Spojení tříd (množin)	208
5.1.5.2	Výroky o třídách (množinách)	209
5.1.6	Logický čtverec	210
5.1.7	Sylogistika	211
5.1.7.1	Trojice vět, které mohou tvořit platné sylogismy	211
5.1.7.2	Figury sylogismu	212

5.1.8	Výhledy	212
5.2	Teorie vědy	213
5.2.1	System – teorie – věda	213
5.2.2	Dedukce a axiomatický systém	214
5.2.3	Indukce	215
5.2.3.1	Pozorování – popis – klasifikace	216
5.2.3.2	Hypotéza	217
5.2.3.3	Teorie	219
5.2.4	Vysvětlení	220
5.2.5	Objasnění některých pojmů	221
5.2.6	Význam empirických teorií	223
KAPITOLA 6		
	ČLOVĚK	225
6.1	Člověk jako téma vědy	225
6.2	Animalita a duch	226
6.3	Člověk jako fenomén	227
6.4	Tělo a duše	230
6.4.1	Duše a duch	231
6.4.2	Pokusy o řešení	231
6.4.3	Duch jakožto duše	234
6.5	Problém nesmrtelnosti	236
6.6	Dějinnost	238
6.6.1	Bytí k smrti	239
6.6.2	Dějinnost a dějiny	240
6.6.3	Příroda a dějiny	244
6.6.4	Filosofie dějin	245
6.7	Socialita a společnost	249
6.7.1	Oblasti sociální interakce	250
6.7.2	Integralismus a diferenciacie	251
6.7.3	Stát a právo	254
6.7.4	Společnost	257
6.7.4.1	Hospodářství	258
6.7.4.2	Vědění a dovednosti	260
6.7.4.3	Rodina	261
6.7.4.4	Nábožensko-kulturní oblast	262
6.7.4.5	Přehled	264
6.8	Exkurz: Feministická filosofie	265

KAPITOLA 7

ETIKA	269
7.1 Svoboda vůle	270
7.1.1 Teorie a praxe	270
7.1.2 Vnější a vnitřní svoboda	271
7.1.3 Vnitřní svoboda a praktický rozum	274
7.1.4 Dobro a zlo	277
7.1.5 Svoboda a determinismus	280
7.2 Svědomí	282
7.2.1 Mravní apriori	283
7.2.2 Aplikace	284
7.2.3 Autonomie svědomí	285
7.2.4 Svědomí před jednáním a po něm	287
7.3 Problém norem	287
7.3.1 Svědomí a norma	288
7.3.2 Nutnost norem	289
7.3.3 Odůvodnění norem	290
7.3.3.1 Utilitaristická argumentace	291
7.3.3.2 Argumentace teorie spravedlnosti	294
7.3.3.3 Argumentace klasického přirozeného práva	296
7.4 Otázka smyslu	298
7.4.1 Cíle, jež jsou zároveň povinnostmi	298
7.4.2 Hodnoty a cíle lidské praxe	299
7.4.2.1 Svoboda na základě přírody	300
7.4.2.2 Svoboda na základě lidství	301
7.4.3 Etika a víra	303
7.4.3.1 Tranzitivita smyslu	303
7.4.3.2 Nerealizovatelnost „dovršeného dobra“	306
7.4.3.3 Problém viny	307
7.4.3.4 Kategorický nárok svědomí	308
7.5 Sociální etika	309
7.5.1 Liberalismus	310
7.5.2 Socialismus	312
7.5.3 Ětos lidských práv	314
7.6 Právo	317
7.7 Přehled	319

BŮH	323
8.1 Kritika náboženství	323
8.1.1 Feuerbach	324
8.1.2 Marx	324
8.1.3 Nietzsche	326
8.1.4 Freud	327
8.1.5 Carnap	327
8.1.6 Sartre	328
8.1.7 Sölleová	328
8.1.8 Přehled	329
8.2 Filosofická nauka o Bohu	330
8.2.1 Ontologická otázka po Bohu	330
8.2.1.1 Důkaz kosmologický a teleologický	330
8.2.1.2 Bůh v řeči analogie	333
8.2.1.3 Ontologický pojem Boha	336
8.2.2 Otázka Boha ve filosofii Já	338
8.2.2.1 Kantova kritika důkazů vycházejících z filosofie bytí	338
8.2.2.2 Bůh jako regulativní idea	339
8.2.2.3 Bůh jako praktický postulát	340
8.2.3 Otázka Boha ve filosofii ducha	341
8.2.3.1 Ontologický důkaz	342
8.2.3.2 Kritika ontologického důkazu	344
8.3 Výhledy	346
8.4 Náboženská víra	348
8.4.1 Víra a filosofie	348
8.4.2 Ten, kdo naslouchá slovu	350
8.4.3 Totální experiment	351
Hlavní díla evropské filosofie	353
Seznam použité a doporučené literatury	357
České překlady filosofických děl použité k tlumočení citátů	365
Jmenný rejstřík	367
Věcný rejstřík	371